

Lý luận về quản lý bồi dưỡng năng lực phát triển chương trình giáo dục nhà trường

Hoàng Bá Hạnh*

*Học viên Cao học Trường ĐHSP, ĐH Thái Nguyên

Received: 28/3/2024; Accepted: 8/4/2024; Published: 18/4/2024

Abstract: Training objectives are to improve the capacity to develop education programs for secondary school principals; promote self-study, self-training, self-assessment of the effectiveness of training for principals and the capacity to organize and manage self-study and self-training activities of the school and the Department of Education and Training.

Keywords: Training management, competence development, school education program

1. Đặt vấn đề

Chất lượng giáo dục (CLGD) được khởi đầu bằng một chương trình giáo dục (CTGD) tổng thể với mô hình thiết kế và tổ chức thực hiện phù hợp. Trong giáo dục (GD), thì người hiệu trưởng có vai trò rất quan trọng. Hiệu trưởng được ví như người thuyền trưởng, nhà thiết kế và người tổ chức thực hiện, là người có ảnh hưởng lớn trong hệ thống quản lý ngành, đến kết quả học tập của HS và sứ mạng, tầm nhìn, CLGD, thương hiệu của mỗi nhà trường. Để phát huy vai trò của mình, hiệu trưởng phải là người kiến tạo, làm chủ CTGD nhà trường và thường xuyên phát triển CTGD nhà trường cũng như chương trình môn học để thực hiện có hiệu quả nhất các hoạt động dạy học, GD HS. Thực tế cho thấy, phát triển CTGD nhà trường ở các cấp học hiện nay còn gặp không ít khó khăn. Hiệu trưởng và GV các nhà trường còn ngỡ ngàng trong phát triển CTGD nhà trường và chương trình môn học, chưa có thói quen dạy theo chương trình và phát triển chương trình mà phần lớn dạy theo sách giáo khoa. Trong khi đó, CTGD phổ thông tổng thể đã được thông qua, làm căn cứ xây dựng chương trình các môn học và hoạt động GD. Cùng với đó, chương trình SGK mới và phương pháp dạy học “mở”, linh hoạt đang đặt ra nhiều vấn đề mới và khó cho việc PTCTNT. Vì vậy, vấn đề đặt ra rất cấp thiết là phải BDNLPCTNT cho đội ngũ CBQL GD.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Vai trò của Phòng GD và đào tạo trong quản lý bồi dưỡng NLPT CTGDNT cho Hiệu trưởng THCS

Vai trò quan trọng của đội ngũ Hiệu trưởng trong đảm bảo CLGD là không thể phủ nhận, tại các trường THCS cũng như vậy. Do đó, nâng cao năng lực phát triển CT GDNT cho Hiệu trưởng trường THCS trở thành ưu tiên hàng đầu trong công tác quản lý nhà trường. Quản lý BDNLPCTNT cho Hiệu trưởng THCS thể hiện:

Tham mưu và hỗ trợ cho các cấp Ủy Đảng, chính quyền các cấp ban hành các văn bản hướng dẫn về chỉ đạo và lập kế hoạch BDNLPCTNT phát triển CT GDNT cho Hiệu trưởng các trường THCS trên địa bàn huyện.

Xây dựng quy trình và nội dung quản lý bồi dưỡng, cũng như công tác kiểm tra, đánh giá (KT-DG) kết quả bồi dưỡng năng lực (BDNL) phát triển CT GDNT.

Chủ trì tổ chức và xây dựng kế hoạch quản lý BDNLPCTNT phát triển CT GDNT, linh hoạt tổ chức các hình thức bồi dưỡng phong phú, đa dạng cho Hiệu trưởng các trường THCS theo nhu cầu thực tế từng địa phương.

Xây dựng chiến lược và tầm nhìn phát triển CT GDNT ở bậc học THCS, căn cứ vào kiến thức chuyên môn và kỹ năng cần thiết để xác định tầm nhìn, nhận dạng sứ mệnh, chiến lược bồi dưỡng để phát triển.

Đề xuất và đưa ra các nội dung bồi dưỡng phù hợp dựa trên tình hình GD thực tế ở bậc học THCS theo từng địa bàn.

Dự trù và chuẩn bị kinh phí, CSVC, nguồn lực tham gia tạo điều kiện tốt nhất cho công tác bồi dưỡng đạt hiệu quả cao.

2.2. Nội dung quản lý BDNLPCTNT phát triển CTGD nhà trường của Phòng GD và đào tạo

Nội dung quản lý BDNLPCTNT phát triển CT GDNT cho Hiệu trưởng trường THCS, bao gồm: Lập kế hoạch bồi dưỡng, hoạt động bồi dưỡng, chỉ đạo thực hiện, kiểm tra và đánh giá kết quả. Cụ thể:

2.2.1. Lập kế hoạch BDNLPCTNT phát triển CTGD NT cho Hiệu trưởng trường THCS

Kế hoạch BDNLPCTNT phát triển CT GDNT cho Hiệu trưởng là kế hoạch mà trong đó xác định hoạt động bồi dưỡng có mục tiêu, đối tượng, nội dung, hình thức và tiến độ cụ thể trên cơ sở phân tích đánh giá tổng thể về thực trạng và NCBĐ nhằm đáp ứng yêu cầu nâng cao năng lực phát triển CT GDNT cho đội ngũ Hiệu trưởng các trường.

Công việc đầu tiên QL BDNL phát triển CT GDNT cho Hiệu trưởng trường THCS là lập kế hoạch bồi dưỡng, kế hoạch này cần:

1) Đánh giá nhu cầu, xác định mục tiêu bồi dưỡng: Căn cứ yêu cầu về năng lực phát triển CT GDNT của các trường THCS trong bối cảnh đổi mới GD để xác định nội dung đánh giá NCBD. Phải đưa ra đánh giá chính xác về nhu cầu của Hiệu trưởng về BDNL phát triển CT GDNT.

2) Đối tượng bồi dưỡng: Toàn bộ Hiệu trưởng thuộc các trường THCS.

3) Nội dung bồi dưỡng: Dựa vào nhu cầu cụ thể, xác định rõ nội dung, hình thức và thời lượng của các HĐ BD.

4) Hình thức bồi dưỡng: Bồi dưỡng tập trung tại Phòng GD&ĐT vào hè và bồi dưỡng trực tuyến trong năm học tại các điểm cầu trong huyện.

5) Chủ thể bồi dưỡng (lực lượng giảng viên và báo cáo viên): là những CBQL cốt cán, chuyên viên chuyên môn thuộc Phòng GD&ĐT, chuyên viên chuyên môn của Sở GD-ĐT tư vấn.

6) KT-ĐG việc thực hiện kế hoạch: Cần thiết phải có quy trình KT-ĐG kế hoạch bồi dưỡng, bao gồm việc tổng kết và rút ra các kinh nghiệm. Báo cáo kết quả cho cơ quan quản lý cấp trên để đánh giá và cải thiện tiến trình bồi dưỡng.

2.2.2. Tổ chức hoạt động BDNL phát triển CTGDNT cho Hiệu trưởng trường THCS

Trong tổ chức thực hiện bồi dưỡng đòi hỏi các cấp quản lý cần:

- Thành lập ban chỉ đạo (BCĐ) bồi dưỡng;
- Thành lập tổ CBQL cốt.
- Phân công nhiệm vụ cụ thể cho từng cá nhân.
- Tổ chức công việc.
- Chuẩn bị các điều kiện tổ chức;
- Thực hiện hoạt động bồi dưỡng: Xác định rõ mục tiêu, nội dung, phương pháp và hình thức bồi dưỡng để bồi dưỡng có hiệu quả cao nhất. Thiết lập cơ chế giám sát hoạt động để đánh giá và cải thiện bồi dưỡng.

2.2.3. Chỉ đạo thực hiện hoạt động BDNL phát triển CTGDNT cho Hiệu trưởng

Chức năng chỉ đạo đảm bảo việc điều chỉnh và điều hành hoạt động bồi dưỡng một cách có tổ chức và hệ thống, nhằm đảm bảo thực hiện đúng kế hoạch đã đề ra, từ đó chuyển đổi mục tiêu được dự kiến thành kết quả thực tế.

Khi đã có kế hoạch BDNL phát triển CT GDNT, và tổ chức được bộ máy quản lý cũng như các nguồn lực cần thiết đã sẵn sàng, vai trò của các CBQL trở nên rõ ràng hơn bao giờ hết. Trong quá trình chỉ đạo hoạt động BDNL phát triển CT GDNT cho Hiệu trưởng

trường THCS, Phòng GD&ĐT cần:

- Chỉ đạo chuẩn bị tài liệu hướng dẫn bồi dưỡng và tự BDNL phát triển CT GDNT cho Hiệu trưởng trường THCS;

- Chỉ đạo tuyển chọn đội ngũ báo cáo viên và nâng cao năng lực CBQL cốt cán;

- Chỉ đạo quá trình tham gia bồi dưỡng của đội ngũ Hiệu trưởng;

- Phối hợp các nguồn lực và sử dụng hiệu quả như: tài chính, nhân lực, vật liệu... một cách hiệu quả để hoạt động bồi dưỡng suôn sẻ và đạt kết quả tốt.

- Triển khai mục tiêu, nội dung và phương pháp tổ chức phù hợp;

- Giám sát, đánh giá và phản hồi;

- Điều chỉnh chương trình và kế hoạch khi cần thiết;

2.2.4. Kiểm tra, đánh giá kết quả hoạt động BDNL phát triển CTGDNT cho Hiệu trưởng trường THCS

KT-ĐG đóng vai trò quan trọng trong việc tạo động lực và điều chỉnh hoạt động dạy học, cũng như quản lý hoạt động BDNL phát triển CT GDNT cho Hiệu trưởng. Đồng thời, chúng cũng là công cụ xác nhận sự tiến bộ và thành tích học tập, giúp nâng cao hiệu quả của quá trình bồi dưỡng.

Quá trình KTĐG HĐBD cần tập trung vào các khía cạnh như số lượng và đối tượng tham gia, tiến độ thực hiện kế hoạch, nội dung, hình thức, và điều kiện tổ chức của hoạt động. Sau đó, việc đánh giá kết quả dựa trên so sánh với những mục tiêu đã đề ra để đề xuất những biện pháp phù hợp nhằm cải thiện thực trạng và nâng cao chất lượng và hiệu quả của HĐ BDNL PTCT GDNT cho Hiệu trưởng.

KTĐG kết quả hoạt động BDNL phát triển CT GDNT cho Hiệu trưởng cần:

- Thực hiện KT-ĐG thường xuyên: Luôn thực hiện việc KT-ĐG kết quả của BDNL phát triển CT GDNT cho Hiệu trưởng đều đặn và liên tục.

- Xác định một cách rõ ràng các tiêu chí để KT-ĐG hoạt động BDNL phát triển CT GDNT cho Hiệu trưởng.

- Phối hợp các lực lượng liên quan trong đánh giá: để đảm bảo việc ĐG NL phát triển CT GDNT cho Hiệu trưởng theo chuẩn.

- Thu thập ý kiến phản hồi từ học viên: Tổ chức thu thập ý kiến phản hồi từ học viên về hoạt động bồi dưỡng để từ đó có thể hoàn thiện bồi dưỡng trong thời gian tới.

- Tổng kết và rút kinh nghiệm: sau BDNL phát triển CT GDNT cho Hiệu trưởng để đánh giá kết quả bồi dưỡng, cải thiện bồi dưỡng, tuyên dương những học viên có thành tích cao, đồng thời xử lý trường hợp

không đạt yêu cầu bồi dưỡng một cách hợp lý.

2.3. Các yếu tố ảnh hưởng tới quản lý BDNL phát triển CTGDNT cho Hiệu trưởng THCS

Quá trình quản lý BDNL phát triển CT GDNT cho Hiệu trưởng trường THCS chịu ảnh hưởng của các yếu tố: Bối cảnh đổi mới GD và điều kiện kinh tế, văn hóa-xã hội địa phương; Quan điểm chỉ đạo, KT-ĐG của lãnh đạo cấp trên đối với BDNL phát triển CT GDNT cho Hiệu trưởng; Nhận thức về sự cần thiết của BDNL phát triển CT GDNT; Năng lực tổ chức, quản lý HĐBD của Phòng GD&ĐT, đội ngũ báo cáo viên; Trình độ, năng lực quản lý của Hiệu trưởngCụ thể:

2.3.1. Bối cảnh đổi mới GD và điều kiện KT-VH-XH địa phương: Đổi mới trong GD trong tình hình KT-VH-XH địa phương, xu thế mới của GD hiện đại và nhu cầu về nguồn nhân lực đã đặt ra yêu cầu mới đào tạo và phát triển nguồn nhân lực. Trong ngữ cảnh này, việc đổi mới là trọng tâm của GD, đặc biệt là trong hoạt động quản lý BDNL phát triển CT GDNT.

2.3.2. Quan điểm chỉ đạo và KT-ĐG của lãnh đạo cấp trên đối với việc BDNL phát triển CT GDNT cho Hiệu trưởng là yếu tố quan trọng quyết định đến hiệu quả của quá trình này. Sự quan tâm sâu sắc, chỉ đạo cụ thể KT-ĐG chặt chẽ, cùng việc rút kinh nghiệm của cấp trên (bao gồm cả ngành GD và chính quyền địa phương) đều quan trọng trong thúc đẩy năng lực và chất lượng QLGD.

2.3.3. Nhận thức của Hiệu trưởng các trường THCS về BDNL phát triển CT GDNT đã trở nên cực kỳ quan trọng trong bối cảnh hiện nay, đặc biệt sau khi tự chủ trường học và chuẩn Hiệu trưởng phổ thông mới được ban hành. Vai trò Hiệu trưởng đã được khẳng định mạnh mẽ, và đóng vai trò chủ chốt thúc đẩy sự đổi mới và cải tiến GD:

2.3.4. Năng lực tổ chức, QL HĐ BD của Phòng GD&ĐT, đội ngũ báo cáo viên có vai trò quan trọng trong nâng cao chuyên môn nghiệp vụ và NL QL của HT trường THCS:

Lãnh đạo Phòng GD-ĐT cần có năng lực trong LKH bồi dưỡng, xác định mục tiêu và ND BD, xây dựng CT BD cho Hiệu trưởng. Họ phải có khả năng lựa chọn báo cáo viên tham gia bồi dưỡng, cũng như huy động mọi nguồn lực để tổ chức và đánh giá kết quả bồi dưỡng một cách khách quan và công bằng. Mục tiêu và nội dung của CT BD cần phải được thiết lập sao cho phản ánh đúng nhu cầu và mong muốn của đa số Hiệu trưởng, đồng thời phải tạo điều kiện để các GV tham gia tự giác, tích cực trong học tập bồi dưỡng.

2.3.5. Trình độ, năng lực quản lý của Hiệu trưởng

Vai trò của Hiệu trưởng trong tổ chức và QL HĐ của nhà trường là không thể phủ nhận. Họ chịu trách

nhệm tổ chức các hoạt động nhằm thực hiện mục tiêu GD cụ thể của trường và nâng cao CLGD. Quản lý xây dựng và PT CT GDNT là nhiệm vụ quan trọng của Hiệu trưởng, đó là cách duy trì hoạt động của trường nhằm đạt được mục tiêu GD chung. Để thực hiện công việc này, Hiệu trưởng cần có trình độ và năng lực quản lý tối thiểu. Nếu trình độ và năng lực của Hiệu trưởng chưa đạt yêu cầu và không có nhu cầu nâng cao trình độ, việc PTCTGD sẽ gặp khó khăn.

3. Kết luận

Xây dựng và phát triển CT GDNT là không thể tránh khỏi, phải điều chỉnh phù hợp với phát triển xã hội và chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước. Do đó, hoạt động BDNL phát triển CT GDNT cho Hiệu trưởng là hoạt động quan trọng cần tiến hành đều đặn để cập nhật kiến thức mới hoặc nâng cao trình độ cho Hiệu trưởng theo yêu cầu.

Hoạt động BDNL phát triển CT GDNT cho Hiệu trưởng cần được quản lý một cách có hệ thống để đảm bảo đạt được mục tiêu bồi dưỡng tốt nhất và đáp ứng đầy đủ yêu cầu của sự đổi mới GD. QL BDNL phát triển CT GDNT cho Hiệu trưởng THCS bao gồm các giai đoạn: (1) Xây dựng kế hoạch bồi dưỡng; (2) Tổ chức triển khai thực hiện kế hoạch bồi dưỡng; (3) Chỉ đạo hoạt động bồi dưỡng; và (4) KT-ĐG kết quả bồi dưỡng.

Quá trình thực hiện BDNL phát triển CT GDNT cho Hiệu trưởng trường THCS cần tuân thủ các nguyên tắc và được thực hiện theo quy trình cụ thể. Cần chú ý đến các yếu tố như mục tiêu, nội dung, phương pháp, hình thức tổ chức, KT-ĐG kết quả để đảm bảo hiệu quả bồi dưỡng. Đồng thời, phải đảm bảo tính khách quan và chủ quan của các yếu tố như bối cảnh đổi mới GD, quan điểm chỉ đạo từ các cấp quản lý, nhận thức và năng lực của Hiệu trưởng nhằm nâng cao chất lượng bồi dưỡng.

Tài liệu tham khảo

1. Ban chấp hành Trung ương Đảng khóa XI (2013), *Nghị quyết Số 29-NQ/TW ngày 04/11/2013, về đổi mới căn bản, toàn diện GD* và đào tạo. Hà Nội
2. Bezzina (2008), *Một số vấn đề về phát triển chương trình nhà trường*, Nxb GD, tr.9. Hà Nội
3. Trần Thanh Bình và Phan Tân Chí (2014), *Năng lực quản lý và phát triển chương trình GD ở trung học phổ thông*, Hà Nội.
4. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26/12/2018 về ban hành Chương trình phổ thông mới*. Hà Nội
5. Nguyễn Đức Chính (2008), *Thiết kế và đánh giá chương trình GD*, Đại học Quốc gia Hà Nội, khoa Sư phạm.